

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Metodika (Tvorba) Spin-off při Technické univerzitě v Liberci

1. Název metodiky

Název metodiky „(Tvorba) Spin-off při Technické univerzitě v Liberci“ navazuje tematicky na standard “Budování univerzitního spin-off – založení spin-off firmy v prostředí TUL“.

2. Úvod

Tato metodika je připravena v návaznosti na standard “Budování univerzitního spin-off – založení spin-off firmy v prostředí TUL“. Cílem standardu je vymezení postupu při rozhodování volby způsobu transferu výsledků **výzkumu a vývoje (dále také VaV)** touto formou. Ve standardu jsou proto vymezeny klíčové pojmy, souvislosti, bariéry, příklad dobré praxe, obecný postup jeho založení a vymezení organizačně právní vazby v případě prostředí TUL.

Metodika spin-off obsahuje již postup založení spin-off na TUL, tedy nabízí řešení v situaci, kdy jsou výzkumník a vedení jeho pracoviště rozhodnutí realizovat komercializaci výsledku VaV formou založení **spin-off**. Důvodem pro založení spin-off je jednak komercializace technologií ve vazbě na objev v instituci formou hledání nových obchodních příležitostí. Dalším důvodem pro zakládání spin-off je udržení na univerzitě talentovaných **výzkumníků/autorů** poznatku, kteří chtějí výsledky výzkumu a vývoje uplatnit v praxi a upřednostňují vlastní zapojení formou **podnikání**.

Tučně zvýrazněné pojmy jsou dále vysvětleny v rámci kapitoly 4 – Terminologie.

3. Definice cílové skupiny

Cílovou skupinou metodiky jsou výzkumníci TUL, kteří mají zájem komercializovat výsledky svého výzkumu realizovaného na TUL formou zahájení podnikání. Cílovou skupinou jsou rovněž technologičtí skauti působící jako prostředníci mezi původci výsledků, vedením TUL a komerční sférou.

4. Terminologie

VaV – Výzkum a vývoj je definován ve Frascati manuálu a je vymezen **pěti klíčovými kritérii** (ve Frascati manuálu jsou uvedeny příklady). Očekává se, že jeho zaměřením je NOVOST – získání nových poznatků; základem musí být PŮVODNÍ – ne obecně známé, koncepty, hypotézy; NEJISTOTA ohledně konečného výsledku; SYSTEMATICKÁ ČINNOST – plánování, rozpočtování; PŘEVODITELNOST A/NEBO REPRODUKOVATELNOST VÝSLEDKŮ (OECD, 2015, s. 46).

Výzkumnými pracovníky (dále jen výzkumníci) jsou profesionálové zabývající se koncepcí nebo tvorbou nových poznatků. Provádějí výzkum a zlepšují nebo rozvíjejí koncepty, teorie, modely, instrumentační techniky, software nebo operační metody. Definice je vymezena v kapitole 5 (odst. 5.35) Frascati manuálu. Výzkumníci se zabývají se různými činnostmi, koncepcí nebo tvorbou nových znalostí, výrobků, procesů, metod a systémů, nebo takové projekty řídí (OECD, 2015, s. 164).

Výzkumník TUL je osoba, která má pracovní právní vztah (úvazek, nebo dohodu o provedení činnosti či práce) s Technickou univerzitou v Liberci, a to na realizaci výzkumných aktivit (dále jen zaměstnanec). Předpokladem těchto výzkumných aktivit je vznik duševního vlastnictví, ke kterému má Technická univerzita v Liberci majetkové právo. Viz aktuálně platná směrnice O ochraně duševního vlastnictví na Technické univerzitě v Liberci a o komercializaci výsledků vědy a výzkumu“ (2015).

Spin-off na TUL je vymezena v metodice TUL „Právní nástroje transferu technologií (Lánská, 2019, s. 4), kde je **spin-off** specifikována následovně, viz rovněž standard Budování univerzitního spin-off: *„Podstatou akademické spin-off společnosti je rozvoj a komerční využívání duševního vlastnictví vytvořeného na půdě univerzity až do formy produktu nebo služby uplatnitelné na trhu. Spin-off společnost může být klasifikována dle míry participace mateřské instituce na:*

- a) *spin-off s majetkovou účastí (tzv. pravá akademická spin-off společnost);*
- b) *spin-off bez majetkové účasti (tzv. nepravá akademická spin-off společnost).*

Podnikání: pojem vymezuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. *„Podnikání je samostatná výdělečná činnost vykonávaná na vlastní účet a odpovědnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku.“*

Za **podnikatele** se považuje osoba zapsaná v obchodním rejstříku a také osoba, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění podle jiného zákona.

5. Oblast činnosti a popis procesu

Založení spin-offu závisí na rozdíl od start-upu na zájmu mateřské organizace výsledek komercializovat, neboť výsledek je duševním vlastnictvím TUL. Založení spin-offu je proto závazkem jak pro původce výsledku, tak pro TUL samotnou.

Společnost typu spin-off lze založit buďto s podílem TUL nebo bez něj. V případě, že se společnost zakládá s podílem univerzity, vkládá do ní TUL majetková práva k duševnímu vlastnictví a udržuje si ve společnosti (obchodní) podíl. V tomto případě nemůže být zvolena jako forma společnosti veřejná obchodní společnost a komanditní společnost (Česko, 1998)¹. Pokud se univerzitní spin-off zakládá bez podílu TUL, tedy jako samostatný spin-off, jedná se

¹ Ustanovení v § 20 odst. 3 věta druhá zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a změně a doplnění dalších předpisů (o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

o společnost založenou zaměstnancem TUL či TUL ovládanou osobou v souvislosti s využíváním majetkových práv duševního vlastnictví TUL.

Specializovaným pracovištěm TUL pro správu, ochranu a využívání duševního vlastnictví je kancelář prorektora VaV, konzultace v oblasti transferu technologií a znalostí poskytuje Centrum pro transfer technologií TUL za účasti skautu/zástupce transferu technologií příslušného pracoviště, kteří jsou k tomu na jednotlivých fakultách a ústavu pro nanomateriály, pokročilé technologie a inovace určeni.

5.1. Návrh na založení spin-off s podílem TUL

Návrh na založení spin-off s podílem TUL se předkládá pouze v písemné formě, a to **na pracoviště prorektora pro vědu, výzkum a zahraničí**. Navrhovatelem může být kvestor, vedení fakulty či odborného pracoviště nebo zaměstnanec (výzkumník) TUL. Podá-li návrh jiná osoba, bude zamítnut.

Obdržený **návrh (viz kapitola 7)**, který po formální stránce splňuje veškeré požadavky, bude dále postoupen procesu schvalování (**právní a ekonomické odd. TUL**). Návrh doplněný o ekonomické a právní posouzení je dále postoupen **rektorovi TUL**. V případě, že s ním rektor vysloví souhlas, předloží celý návrh **akademickému senátu TUL** (dále také AS TUL). Po vyjádření AS TUL předloží rektor návrh se všemi vyjádřeními **Správní radě TUL** s žádostí o vydání předchozího písemného souhlasu k právnímu jednání, kterým TUL hodlá založit spin-off a k peněžitým a nepeněžitým vkladům do této spin-off společnosti (viz dále Česko, 1998)².

O založení spin-off s podílem TUL, změně její formy, o peněžitém či nepeněžitém vkladu do této spin-off rozhoduje po předchozím písemného souhlasu Správní rady TUL a po oznámení na Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR rektor TUL.

5.2. Rozhodnutí o statusu spin-off bez podílu TUL

Je-li na tom zájem, rozhodne prorektor VaV deklaratorně o tom, zda daná obchodní společnost je spin-off bez podílu TUL, či nikoliv.

Návrh s požadavkem o udělení statusu spin-off bez podílu TUL se podává ve zjednodušené podobě, jsou přezkoumány skutečnosti, zda:

- a) je daná obchodní společnost zakládána či byla založena osobou, která je ke dni vzniku této obchodní společnosti zaměstnancem TUL, či jinou osobou ovládanou zaměstnancem TUL;
- b) je či byla dotčená obchodní společnost založena v souvislosti s používáním duševního vlastnictví TUL, a to v souladu s platnou směrnicí O ochraně duševního vlastnictví č. 2/2015;
- c) v případě zaměstnance, kdy je daný podnikatelský záměr realizován v odbornosti shodné s náplní pracovního poměru, byl získán souhlas s danou výdělečnou činností od jeho nadřízeného pracovníka, dle pracovního řádu TUL;

² Ustanovení § 15 odst. 6 zákona č. 111/1198 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů.

- d) návrh obsahuje **stručný rámcový popis podnikatelského záměru**, který popisuje rovněž provázání aktivit společnosti na TUL, včetně možného vývoje v budoucnosti.

Rozhodnutí o návrhu navrhovatele učiní prorektor pro VaV na TUL, a to nemusí obsahovat odůvodnění. Udělením statutu spin-off bez podílu TUL se obchodní společnost závazně domluví na způsobu informovanosti o činnosti daného spin-off bez podílu TUL.

6. Legislativní rámec

Právní podmínky vzniku univerzitních spin-off reguluje řada zákonů a předpisů soukromého i veřejného práva. Ve vazbě na právní rámec České republiky je dále nezbytné se věnovat vnitřní legislativě Technické univerzity v Liberci v souvislosti se zákonem o vysokých školách č. 111/1998 Sb. a jeho novel (Česko, 1998).

Ochrana duševního vlastnictví je na TUL regulována směrnicí č. 2/2015 O ochraně duševního vlastnictví na Technické univerzitě v Liberci a o komercializaci výsledků vědy a výzkumu. Tato směrnice zajišťuje dodržení právních předpisů a zároveň má za cíl posílit spolupráci TUL s aplikační sférou, nastavit procesy pro efektivní komercializaci výsledků vzniklých na TUL a chránit autorsko- a průmyslově-právní zájmy jak TUL, tak autora výsledku. Z této směrnice vyplývá například **povinnost oznámit výsledek nejpozději do 30 dnů** od vytvoření na e-mail dusevnivlastnictvi@tul.cz a předložit podklady pro jeho posouzení zástupci TUL pro komercializaci. Právě oznámením se odstartuje proces, který může vést až k založení spin-off.

V souvislosti s oznamovací povinností je třeba poukázat také na Pracovní řád TUL (účinný od 1. 5. 2011), kde se reguluje využívání výsledků vědy zaměstnanci (čl. 13, odst. 2, písm. r) a výdělečná činnost zaměstnance nad rámec pracovněprávních vztahů s TUL (čl. 19).

U samotného založení firmy spin-off je pak zásadní, pro jakou právní formu odchodní společnosti se zúčastněné strany rozhodnou. Jak bylo uvedeno výše v případě zakládání spin-off s podílem TUL je volba právní formy omezena, a to Vysokoškolským zákonem. Vyloučena je možnost společnosti veřejná obchodní společnost a komanditní společnost.

Pro založení spin-off lze použít průvodce, který vydala agentura CzechInvest ve spolupráci s MPO a TRANSFEROU.CZ, a to pod názvem „Založení spin-off“, viz <https://www.czechinvest.org/getattachment/d7f424ff-b8b0-4b2d-852a-9c7e5efda462/Spin-Off-brozura>.

V návaznosti na podnikatelskou činnost lze uvést následující základní právní rámec:

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 455/1991 Sb. ČR, o živnostenském podnikání ve znění pozdějších předpisů a další zákony vymezující pravidla ve vazbě na předmět podnikání (např. zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, atd.);

- Zákon č. 586/1992 Sb. ČR, o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 16/1993 Sb. ČR, o dani silniční ve znění pozdějších předpisů a další daňové zákony;
- Zákon č. 592/1992 Sb. ČR, o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 589/1992 Sb., o sociálním pojištění ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém ve znění pozdějších předpisů;
- Atd.

Mezi další důležité zdroje patří:

OECD (2015), Frascati Manual 2015: Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities, OECD Publishing, Paris. DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264239012-en>.

7. Vymezení činností

Oblast činností a popis procesu byl popsán v kapitole 5. Ve vazbě na uvedené jsou dále vymezeny pouze činnosti spojené se založením spin-off s podílem TUL, tak jak byl proces specifikován v kapitole 5.1.

Prvním krokem v případě komercializace výsledků VaV formou spin-off s podílem TUL, je projít procesem schválení dle interních pravidel TUL, tj. připravit návrh na založení spin-off s podílem TUL.

Návrh na založení spin-off s podílem TUL musí obsahovat:

- a) Vymezení důvodu, účelu, cíle pro založení spin-off s podílem TUL.
- b) Vyjádření vedení fakulty či odborného pracoviště nadřízeného navrhovatele.
- c) Specifikaci materiálního a nemateriálního přínosu, který založením spin-off s podílem TUL univerzitě vznikne (finanční přínosy, rozvoj výzkumu, know-how organizace, získání nových partnerů pro výzkum a vzdělávání, zvýšení prestiže pracoviště, atd.).
- d) Návrh zakladatelského právního jednání (společenské smlouvy), jímž má být spin-off s podílem TUL ustavena.
- e) Návrh vlastnické struktury spin-off s podílem TUL, uvedení návrhu vkladů a podílů jednotlivých společníků, a to v souladu se zákonem o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů.
- f) Návrh personálního zastoupení TUL v orgánech spin-off s podílem TUL.
- g) Rozbor právních důsledků účasti TUL.
- h) Návrh úpravy smluvních vztahů mezi TUL a daného spin-off s podílem TUL.
- i) Podnikatelský záměr (executive summary, popis projektu, analýzy a jejich shrnutí, návrhovou část, finanční rozbor, vyhodnocení investice a identifikaci rizik), viz příloha 1.

- j) V případě, že se bude jednat o akciovou společnost, bude doložena informace o kodexech řízení a správy společnosti založených na principech OECD (viz např. <https://www.justice.cz/documents/12681/724488/Kodex+2018.pdf/5b226bfc-dd84-43d1-ad73-0de11358176d>).

Druhým krokem je samotné založení obchodní společnosti typu spin-off s podílem TUL:

- Zakladatelské právní jednání (společenská smlouva)
- Zřízení potřebných oprávnění pro způsobilost vykonávat daný předmět podnikání (např. dle Živnostenského zákona, to převažuje).
- Složení základního kapitálu.
- Registrace obchodní společnosti do veřejného rejstříku.
- Zahájení podnikání.

8. Indikátory procesu a zpětné vazby

Ve vazbě na Metodiku 17+, v rámci hodnocení VŠ/VO, tzv. 3. role univerzity, si TUL vymezila následující indikátory: počet založených spin-off v souladu se strategií TUL.

9. Rizika procesu

Při zakládání spin-off firem jako formy komercializace výsledků VaV dochází k provázání vztahů výzkumných organizací, kdy jejich aktivity byly financovány z veřejných prostředků, a podnikatelským prostředím. Tento stav pak sebou nese riziko v oblasti možností využívání zdrojů veřejné podpory.

Podstatným je zde vymezení hospodářské a nehopodářské činnosti vysoké školy/výzkumné organizace. K tomu byla vypracována metodika z 26. února 2018 (https://alevia.cz/_files/200000732-c5a6dc6a85/3_metodika_identifikace%20HC%20a%20NHC.pdf). Na TUL je tato problematika ošetřena v rámci směrnice kvestora 4/2015 „K určování zdrojů pro krytí nákladů, k určování hospodářské a nehopodářské činnosti a k určování režimu DPH na vstupu“. V případě poradenství, licencí, **spin-off**, mobility založené na vlastním VaV s reinvesticí zisku, se jedná o HLAVNÍ NEHOSPODÁŘSKOU ČINNOST UNIVERZITY, která je podstatou existence univerzity.

Uvedená metodika vznikla za podpory projektu **Efektivní proces transferu technologií na Technické univerzitě v Liberci**, reg.č. CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_014/0000631.

Vypracovala: doc. Ing. Petra Rydvalová, Ph.D.

Příloha 1: Struktura podnikatelského záměru

I. Executive summary

Executive summary je výkonný souhrn plánu, který je krátkým shrnutím podnikatelského záměru, a to v písemné formě o rozsahu cca 1 až 2 stran formátu A4. Jedná se o dokument, který umožňuje představit daný podnikatelský záměr investorům, co děláte, co nabízíte, co potřebujete.

Nejprve je třeba představit rozsah záměru (cca 1 odstavec) včetně toho, o jak velkou investici se jedná, a kolik finančních prostředků je zapotřebí. V této fázi je vhodné vyhnout se specifickým odborným termínům oboru daného podnikání. Důležité je, aby hodnotitelé projektu porozuměli ZÁMĚRU, tj. jaký problém je řešen. V dalším odstavci je představen produkt, a to včetně návrhu ceny pro možnost představení konečného produktu, vymezit kdo je zákazník. V dalším odstavci stručně popsat trh, shrnout stav konkurence (předpovědi by měly být reálné). V návaznosti bude popsán podnikatelský model z finančního hlediska. Závěrečná část osvětlí rozpracovanost z časového a finančního hlediska, nabídku podílu a uvede kontakt.

II. Popis projektu

- 2.1. Popis produktu a jeho přínosu
- 2.2. Definice zákaznických segmentů
- 2.3. Ochrana duševního vlastnictví
- 2.4. Tým
- 2.5. Definice cílů projektu – popis exitu

III. Analýzy a jejich shrnutí pomocí SWOT

- 3.1. Trh
 - 3.1.1. Jednotlivé segmenty – povaha zákazníků, tržní potenciál a vývoj
 - 3.1.2. Konkurenční produkty – obsluhované segmenty, cena, kvalita, konkurenční produkty
 - 3.1.3. Síla konkurentů
- 3.2. Dodavatelé
- 3.3. Odběratelé
- 3.4. Výrobní proces a nákladová rozvaha
- 3.5. Výzkum a vývoj – faktory obecného okolí, např. právní normy
- 3.6. Shrnutí – SWOT
 - S = Strengths = Silné stránky (vnitřní prostředí)
 - W = Weaknesses = Slabé stránky (vnitřní prostředí)
 - O = Opportunities = Příležitosti (vnější prostředí)
 - T = Threats = Hrozby (vnější prostředí)

IV. Návrhová část realizace

- 4.1. Identifikace milníků – rozpracování cílů
- 4.2. Strategie

- 4.2.1. Produkty
- 4.2.2. Ceny
- 4.2.3. Distribuce
- 4.2.4. Propagace
- 4.2.5. Lidé
- 4.2.6. Procesy

V. Finanční rozbor

- 5.1. Zahajovací rozvaha ke dni vzniku společnosti
- 5.2. Náklady
 - 5.2.1. Před zahájením projektu
 - 5.2.2. Během projektu
 - 5.2.2.1. Fixní
 - 5.2.2.2. Variabilní
- 5.3. Předpoklad výnosů
- 5.4. Návrh (odhad) rozvahy a výkazu zisku a ztrát vždy ke 31. 12. roku po dobu tří let od vzniku společnosti (resp. do okamžiku dosažení kladného hospodářského výsledku)
- 5.5. Projekce cash-flow

VI. Vyhodnocení investice

- 6.1. Požadovaná investice a její struktura
- 6.2. Pre-investment valuace projektu
- 6.3. Výnosnost / návratnost investice, exit (předem stanovený výstup investora z firmy)

VII. Identifikaci faktorů úspěchu a rizik (včetně opatření)

- 7.1 Identifikace faktorů úspěchu
- 7.2 Identifikace a opatření pro minimalizaci rizik

Podrobnější informace k tvorbě podnikatelského plánu lze čerpat např. z portálu Ministerstva průmyslu a obchodu businessinfo.cz: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/jak-napsat-podnikatelsky-plan-obsah-3762.html>.